

SELDI Strateji ve Eylem Gündemi

Güneydoğu Avrupa'da İyi Yönetişim ve
Yolsuzlukla Mücadele

Avrupa Birliđine Katılım Öncesi
Mali Yardım Aracı (IPA Programı)

SELDI Strateji ve Eylem Gündemi

**Güneydoğu Avrupa'da İyi Yönetişim ve
Yolsuzlukla Mücadele**

SELDI Strateji ve Eylem Gündemi SELDI koalisyonunun 2016 yılına kadar geçerli olacak misyon ve hedeflerini belirler ve ağına belirli faaliyetlerinin çerçevesini çizer. SELDI, belirlenen hedeflere katkı sağlayacak, deneyimlerini paylaşacak ve Güneydoğu Avrupa’da iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele önlemlerini destekleyecek tüm STK’ların, siyasa yapıcılarının ve diğer paydaşlarının katılımına açık bir inisiyatiftir.

SELDI Strateji ve Eylem Planı’nın geliştirilmesi amacıyla yolsuzlukla mücadele konusunda çalışan 140 kadar paydaş (9 ülkeden STK’lar, siyasa yapıcılar, uluslararası kurumlar, araştırmacılar ve gazeteciler) ile görüş alış-verişinde bulunulmuştur.

SELDI SELDI koalisyonu kurucu üyeleri:

Albanian Center for Economic Research (ACER), Arnavutluk
Center for Democratic Transition, Karadağ
Center for Investigative Reporting (CIN), Bosna Hersek
Center for Liberal-Democratic Studies (CLDS), Sırbistan
Center for the Study of Democracy (CSD), Bulgaristan
Forum of Civic Action FORCA Pozega, Sırbistan
House of Europe (HoE), Arnavutluk
Institute Alternative (IA), Karadağ
Institute for Democracy ‘Societas Civilis’ Skopje (IDSCS), Makedonya Cumhuriyeti
INSTITUTI RIINVEST, Kosova
Kosovo Law Institute (KLI), Kosova
Macedonian Center for International Cooperation (MCIC), Makedonya Cumhuriyeti
Ohrid Institute for Economic Strategies and International Affairs, Makedonya Cumhuriyeti
Partnership for Social Development (PSD), Hırvatistan
Regional Anticorruption Initiative (RAI) Secretariat, Bosna Hersek
“Syri i Vizionit”, Kosova
Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV), Türkiye

ISBN: 978-954-477-209-3

2013, Southeast Europe Leadership for Development and Integrity (SELDI)

 Creative Commons License

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported

© Center for the Study of Democracy
5 Alexander Zhendov Str.
1113 Sofia
tel.: (+359 2) 971 3000
fax: (+359 2) 971 2233
csd@online.bg, www.csd.bg

Bu doküman Avrupa Birliği’nin mali yardımı aracılığıyla hazırlanmıştır. Dokümanın içeriğinden sadece SELDI inisiyatifi sorumludur ve Avrupa Birliği’nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

1. Arkaplan	3
2. Kalkınma ve Entegrasyon Ağı Stratejisi için Güneydoğu Avrupa Liderliği.....	4
3. Misyon.....	7
4. Amaçlar	6
5. Araçlar	7
6. Eylemler.....	7
7. Organizasyonel and Bilişsel Yetkinlik	10
8. SELDI Yönetişimi	11
9. Diğer AB ve Uluslararası İnisiyatiflerle Sinerji.....	12
10. Beklenen Sonuçlar ve Etkiler	12
11. Sürdürülebilirlik.....	13
Ek 1. SELDI Kurucu Üyeleri.....	??
Ek 2. Yolsuzluk İzleme Sistemi	??

1. ARKAPLAN

Yolsuzluk, Güneydoğu Avrupa'da çözüm bekleyen en acil sorunlar arasındadır. UNODC'a göre yolsuzluk Batı Balkan ülkelerinde sosyal ve ekonomik kalkınma üzerindeki yıkıcı etkilerinden ötürü özellikle üstünde durulması gereken bir konudur. 2010 yılında, bölgede yaşayan, ortalama, her altı kişiden biri doğrudan veya dolaylı olarak bir rüşvet vakasına maruz kalmıştır¹.

Transparency International'ın 2011 yılı Yolsuzluk Algısı Endeksine² göre Batı Balkan ülkeleri arasında Kosova 183 ülke arasında 112. sırada yer alarak, kamu sektöründe algılanan yolsuzluk sıralamasında en yüksek seviyede yer almıştır. Kosova'yı Arnavutluk (95. Sırada), Bosna Hersek (91. Sırada), Sırbistan ve Bulgaristan (ikisi de 86. Sırada) izlemiştir. Türkiye ise 61. sırayla bölgedeki en iyi skoru elde etmesine rağmen, ülkenin vatandaşları tarafından yolsuzlukların yaşanmakta olduğu bir ülke olarak gösterilmiştir. Bölgedeki ülkeler yolsuzlukla mücadelede benzer meselelerle karşı karşıyadırlar. Genel olarak, bölgedeki ülkelerin çoğu, yolsuzlukla mücadele etme amacıyla hükümet stratejileri belirlemiş ve kurumlar oluşturmuş olmalarına rağmen, uyguladıkları yaptırımlar zayıftır.³ Avrupa Komisyonu'nun bölge ülkeleri için birleşme ve genişleme konusundaki ilerleme raporlarına dayanan bir analiz yapıldığında, bölgede yolsuzluk ile mücadelede karşılaşılan **ortak problemler** şunlardır:

- siyasi partilerin finansmanı ile ilgili yetersiz veya etkisiz yasal düzenleme (8 ülkede);
- kurumlar arasında yetersiz veya sorunlu işbirliği ve koordinasyon (6 ülkede);
- düşük soruşturma kapasitesi ve zayıf kovuşturma (6 ülkede);
- kamu ihaleleri için zayıf yasal zemin ve hukuki yaptırım (6 ülkede)
- kamu mali denetimi için zayıf idari kapasite (5 ülkede)
- uzun süren veya ertelenen davalar; nihai kararların sayıca az olması, tutarsız veya tatmin etmeyen cezalar (5 ülkede);
- yolsuzlukla mücadele politikaları için zayıf izleme mekanizmaları (5 ülkede);

Yolsuzluğun, hukukun üstünlüğü ve iyi yönetişimin zayıf olduğu durumlardan kaynaklanması ve etkili yasal yaptırımların ve kamu kurumlarının etkin işleyişin önünde bir engel teşkil etmesinden ötürü, bölgedeki ilgili STK'ların devlet kurumları ile ortak bir platformda bir araya gelmeleri gerekmektedir. Yolsuzluğu azaltmak sadece kurumsal inşaa çabalarını değil, hukukun üstünlüğünü sağlamak için sosyal ön-koşulların yaratılmasını da gerektirir. Bu, kamu maliyesi sıkıntılı olan ve özel sektör kapasitesinin

¹ UNODC, Corruption in the Western Balkans: Bribery as Experienced by the Population, Vienna, 2011.

² Transparency International, Corruption Perception Index, 2012.

³ Stefanov, R., D. Hristov, Corruption in South East Europe, in: Sternad, D. and Doering T. (eds), *Handbook of Doing Business in South East Europe*, Palgrave Macmillan 2012. The numbers in the brackets denote the number of countries, in which the EC has outlined the respective issue as a problem. The total number of countries reviewed is 9.

ve inisiyatifinin düşük olduğu bir bölgedeki STK'lar için zorlu bir görevdir. **Bölgedeki STK'lar kapasite eksikliği ve gelişmelerinde yaşanan sorunlarla ilgili** aşağıda belirtilen alanlarda benzerlik göstermektedirler:

- sayı bakımından yetersiz insan kaynağı,
- mali zayıflık,
- zayıf yönetim ve stratejik planlama,
- ulusal politikalar konusunda bilgi eksikliği,
- analitik kapasitesinin düşük olması,
- toplum ve seçmen desteğinin zayıf olması,
- etkisiz ve sürdürülemez ağlar⁴.

Bu bakımdan, ülkeler-arası öğrenme ve deneyim paylaşımı için birçok fırsat vardır; Kalkınma ve Entegrasyon için Güneydoğu Avrupa Liderliği (SELDİ) ağı, bölgede yolsuzlukla mücadele alanında faaliyet gösteren bazı seçkin STK'ları bir araya getirerek bu fırsatları değerlendirmeyi önermektedir.

Avrupa Birliği'ne katılım beklentisi yolsuzlukla ilgili genel bir politik çerçeve çizmiştir. Başta Avrupa Komisyonu ve diğer Avrupa kurumları olmak üzere, uluslararası topluluk tarafından desteklenerek Batı Balkan ülkeleri yolsuzluğa karşı bir dizi adım atmıştır.

Avrupa Komisyonunun ve UNODC, UNDP, Dünya Bankası, USAID, CEI, U4 gibi diğer uluslararası kurumların bu bakımdan daha birçok farklı girişimi mevcuttur. Bu kurumların çıkarttığı ortak bir ders şudur ki uluslararası baskı ve fonlama, durumu sürekli olarak izleme becerisi olan STK'ların oluşturduğu yerli ve dinamik platformlar, ilgili konuda farkındalık yaratılması, bölgesel akranlarından ve hükümet koalisyonlarından öğrenme, özel konularda hükümet-dışı ve uluslararası ortakların desteği gibi öğelerle de tamamlanmalıdır.

Bu Strateji ve Eylem Gündemi, 2001-2002 yılları arasında bölgede geliştirilen Güneydoğu Avrupa Hukuki Gelişme İnisiyatifinin ve Bölgesel Yolsuzlukla Mücadele İnisiyatifinin çıktılarını bir sıçrama tahtası olarak kullanarak, bu tür bir platform oluşturmayı hedeflemektedir. Önerilen strateji Avrupa Birliği genişleme stratejisinde yolsuzlukla mücadele üzerine artan ilgiden de faydalanacaktır. Avrupa Konseyi, tarihinde ilk defa, Bulgaristan ve Romanya'da bir katılım-sonrası yolsuzlukla mücadele izleme mekanizmasını hayata geçirdi - *the Cooperation and Verification Mechanism* (İşbirliği ve Soruşturma Mekanizması). Yargısal ve Temel Haklar isimli 23. bölüm ve Adalet, Özgürlük ve Güvenlik isimli 24. bölüm ile ilgili görüşmeler, Hırvatistan'ın AB'ye katılım müzakerelerinde kilit bir yer tuttu.

⁴ Sterland, B., Rizova, G., 2010, *Civil Society Organisations' Capacities in the Western Balkans and Turkey: a Comparative Summary of the Eight Country CSO Needs Assessment*, TACSO, October 2010.

ÇİZELGE 1. GÜNEYDOĞU AVRUPA ÜLKELERİNDEKİ YOLSUZLUKLA İLGİLİ ZAFİYETLER

Yolsuzluğu besleyen özelleştirme süreci

Yabancı yatırım çekmede yaşanan zorluklar

Organize suç grupları için uygun ortam

Kayıt-dışı ekonomi

Küresel ekonomik kriz ile beraber artan işsizlik oranları

Yolsuzlukla mücadele 2011 ve 2012 için AB genişleme stratejisinde kilit engeller olarak tarif edildi.⁵

Avrupa seviyesinde, Avrupa Komisyonu 2011 yılında, AB devletlerinin yolsuzlukla mücadele konusundaki çabalarının periyodik olarak değerlendirilmesi için bir mekanizma öngören *AB'de Yolsuzlukla Mücadele* ile ilgili iddialı bir bildirim hazırladı. İlk raporun 2013 yılında yayınlanması bekleniyor.

2. KALKINMA VE ENTEGRASYON AĞI İÇİN GÜNEYDOĞU AVRUPA LİDERLİĞİ STRATEJİSİ

Mevcut Strateji ve Eylem Gündemi, SELDI koalisyonunun 2016 yılının sonuna kadar olan, gelecek dört yıl için misyonunu ve hedeflerini belirler ve ağın 2014 yılının sonuna kadarki gelecek iki yılın eylemlerini açıklar. Bu doküman 2014 yılının ikinci yarısında ihtiyaç duyulursa güncellenecektir. SELDI amaçlarına katkı sağlayabilecek, deneyimlerini paylaşabilecek ve önerilen yolsuzlukla mücadele önlemlerini destekleyebilecek STK'ların, politika belirleyicilerin ve diğer paydaşların katılımını hedefleyen açık bir inisiyatiftir.

SELDİ'nin kurucu üyeleri bölgedeki dokuz ülkeden 17 STK'dır:

1. Center for the Study of Democracy (CSD), Bulgaristan - koordinatör
2. Albanian Center for Economic Research (ACER), Arnavutluk
3. Center for Investigative Reporting (CIN), Bosna Hersek
4. Center for Liberal-Democratic Studies (CLDS), Sırbistan
5. Center for Democratic Transition, Karadağ
6. Forum of Civic Action FORCA Pozega, Sırbistan
7. House of Europe (HoE), Arnavutluk
8. Institute Alternative (IA), Karadağ

⁵ European Commission, 2011, Enlargement Strategy and Main Challenges 2011 – 2012, COM(2011) 666 final, Brussels, 12.10.2011.

9. Institute for Democracy 'Societas Civilis' Skopje (IDSCS), Makedonya Cumhuriyeti
10. INSTITUTI RIINVEST, Kosova
11. Kosovo Law Institute (KLI), Kosova
12. Macedonian Center for International Cooperation (MCIC), Makedonya Cumhuriyeti
13. Ohrid Institute for Economic Strategies and International Affairs, Makedonya Cumhuriyeti
14. Partnership for Social Development (PSD), Hırvatistan
15. Regional Anticorruption Initiative (RAI) Secretariat, Bosna Hersek
16. "Syri i Vizionit", Kosova
17. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV), Türkiye

3. MİSYON

Kalkınma ve Entegrasyon için Güneydoğu Avrupa Liderliği'nin misyonu bölgedeki STK'lar arasında işbirliğini geliştirmek, kamu-özel ortaklığı aracılığıyla iyi yönetimi ve yolsuzluğu izleme ve etkileme becerilerini güçlendirmek için STK'ların kapasitesini artırmaktır.

4. AMAÇLAR

SELDİ Strateji ve Eylem Gündemi STK koalisyonu için bir plan olmanın da ötesinde, yeni ortakların katılımını teşvik etmek için kullanılabilir ve diğer paydaşları bilgilendirip, motive edebilecek bir değer beyanıdır. Eylem Gündemi ortaklığın meşruiyetini artırmayı ve şeffaflık ve hesap verebilirliği geliştirmeyi hedeflemektedir. Ek olarak, Eylem Gündemi sivil aktivizm ve bölgesel ve ulusal seviyede devlet-sivil toplum diyalogu için çevrenin geliştirilmesine odaklanır.

Strateji ve Eylem Gündeminin özel amaçları:

- Güneydoğu Avrupa'daki benzer fikirdeki STK'ları bir araya getirerek bir yolsuzlukla mücadele ve iyi yönetim **koalisyonunun** kurulması;
- STK'ların iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele ile ilgili politikalar, önlemler ve reformlar hakkında analiz, izleme ve savunu **kapasitesini, bilgi düzeyini ve sorumluluğunu** artırmak ve STK işbirliğini ve bölgesel ve ulusal seviyelerin ötesinde anlayış geliştirmesini desteklemek;
- **Devlet-sivil toplum diyalogunu** desteklemek ve bölgesel ve ulusal seviyelerde sivil aktivizm için gerekli çevreyi geliştirmek;
- İyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele önlemleri için ülkeler-arası kamu ve sivil destek ve katılımın genişletilmesine katkı sağlamak
- **STK'lar** için meşruiyetin, şeffaflığın ve hesap verebilirliğin geliştirilmesine destek olmak.

5. TOOLS

Strateji ve Eylem Gündemi üç temel bileşenden oluşmaktadır:

- **Kurumsallaşma:** Mevcut STK koalisyonunun hazırlanmış olan STK strateji ve eylem planının geliştirilmesi ve onaylanması ve STK koalisyonunun yönetim yapılarının – Yürütme Kurulu ve Uzman Grubu - oluşturulması aracılığıyla kurulması. Koalisyon üyeleri arasındaki etkileşim şu şekilde gerçekleştirilecektir:
 - o SELDI etkinliklerine katılım;
 - o projenin ana savunu çıktıları üzerine istişare – ulusal ve bölgesel yolsuzlukla mücadele raporları; ve
 - o web sitesi ve medya aracılığıyla yaygınlaştırma.
- **Gözlem:** Center for the Study of Democracy tarafından geliştirilmiş olan Yolsuzluk İzleme Sistemi'nin (CMS) iki yılda bir kez bölgede uygulanması. CMS önemli araştırma kaynakları ve güçlü yolsuzlukla mücadele potansiyelini bir araya getiren ve post-sosyalist ülkelerde türünün tek örneği olan bir sistemdir. CMS'nin amacı bir ülkedeki yolsuzluk seviyesini ölçmek ve ilgili kamu algısını, görüşlerini ve beklentilerini tespit etmektir. CMS ilk olarak 1998 yılında kullanılmış ve gerek Bulgaristan, gerek Güneydoğu Avrupa'da yolsuzluğun dinamikleri ve yapısı hakkında bilgi oluşturmuştur. Bu sistemin çeşitli avantajları vardır:
 - o BM'nin idari yolsuzluk seviyesinin ölçülmesine yönelik olan mağduriyet yaklaşımı ile uyumludur;
 - o Çeşitli bilgi kaynaklarından faydalanmak ve izleme ve değerlendirme için kalitatif ve kantitatif metotların kullanılması;
 - o Yolsuzluğun mevcut durumdaki yaygınlığı ve kamu algısını ölçmek için yerleşik ulusal ve uluslararası metotların ve göstergelerin kullanılması;
 - o Yolsuzluğun kapsamı, alanları ve formlarına ilişkin izleme bulgularının dinamik bir şekilde karşılaştırılabilmesi

CMS Ek-2'de açıklanmıştır. CMS metodolojisinin ayrıntılı açıklaması için: *Clean Future. Anti-Corruption Action Plan for Bulgaria. Monitoring. Corruption Assessment Indexes*, Center for the Study of Democracy, Sofia, 1998, and in *Crime without Punishment: Countering Corruption and Organized Crime in Bulgaria*, Center for the Study of Democracy, Sofia, 2009.

CMS, ulusal *Yolsuzluk Ölçüm Raporları*, *Bölgesel Yolsuzlukla Mücadele Raporu* ve *Güneydoğu Avrupa'da İyi Yönetişim* başlıklı politika belgeleri için ana girdileri sağlayacaktır.

- **Savunu:** bölgesel ölçekte iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele alanında politikaları etkilemek için kamusal istişareler ve farkındalık yaratma. Koalisyonun yönetimine ek olarak, savunu ve farkındalık yaratma amacıyla iki diğer yöntem daha kullanılacaktır: etkinlikler ve yayınlar. Her etkinlik Eylem Gündemi doğrultusunda ilerlemek için paydaşları bir araya getirme amacıyla kullanılacaktır.

6. EYLEMLER

1. Eylem Hattı: Koalisyon İnşası, Ağ Kurma ve Paydaşlarla İstişare

- **STK koalisyonunun yönetişimini kurmak:** Yürütme Kurulu (YK) ve İyi Yönetişim ve Yolsuzlukla Mücadele Uzman Konseyi.
- Güneydoğu Avrupa'daki **diğer STK koalisyonlarına erişim** sayesinde daha geniş sivil toplum örgütlenmesi, paydaş ve yurttaş ilişkilerinin sağlanması. Daha yüksek bir seviyede karşılıklı bağlılığın sağlanması, STK'ların reform sürecine katılımının değerini devlet kurumları nezdinde kabul edilmesini de sağlayacaktır.
- Strateji ve Eylem Gündemi hakkında **paydaşlarla istişare** yapılacaktır. Bunun için, taslak dokümanlar daha önceden belirlenmiş paydaşlar listesine (STK'lar, hükümet, kamu idaresi ve uluslararası örgütler) gönderilecektir. STK koalisyonu üyeleri aynı zamanda açık istişareler için de teşebbüste bulunacaklardır.

2. Eylem Hattı: Kapasite İnşası

- Yolsuzluk İzleme Sistemi **hakkındaki eğitim materyallerinin ve metodolojik paketin**, eldeki mevcut araç ve raporlara göre hazırlanması.
- Bir **yolsuzluk izleme** eğitimi atölyesinin aracılığıyla, STK koalisyonu üyelerinin yolsuzluk izleme metotları, mevcut pratik örnekler, yolsuzluk anketlerinin uygulanması; sonuçların karar-alıcılara, medya ve diğer paydaşlara sunulması konularında eğitim almalarını sağlamak.

3. Eylem Hattı: Yolsuzluk Saptama ve İzleme

- Şu konularda mevcut veri ve bilgilerin toplanması: (a) incelenmesi gereken yolsuzluk mekanizmaları; (b) hükümetin yolsuzlukla mücadele için geliştirdiği çabaların etkinliği ve ülkelere özgü problemler; (c) yolsuzlukla mücadele politikalarında ve yolsuzlukla mücadele mevzuatında değişim için özel ihtiyaçlar; (d) ülkelere özgü sorunlar ve veri ve sonuçları daha ilişkili ve hedefe odaklı kılan bir metodoloji
- **Yolsuzluk İzleme Sistemi'ni tamamlamak için masa-başı araştırma.** Bu etkinlik, daha önce toplanmış bilginin derinlemesine araştırılmasını ve analiz edilmesini hedefleyecektir. Siyasi ve yasal eksiklikler ve ihtiyaçları, en son gelişmeleri ve en iyi uygulamaları, olası politika önerilerini tanımlayacaktır. Araştırma sonucunda, iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele alanındaki eksiklikler ile ilgili bir rapor üretilecektir. Masa-başı araştırma Yolsuzluk İzleme Sistemi'nin sonuçlarını tamamlayıcı nitelikte olacaktır ve ulusal Yolsuzluk Araştırma Raporları'nın (CAR) ve Bölgesel Yolsuzlukla Mücadele Raporu'nun hazırlanmasında kullanılacaktır (RAR).

- Tüm koalisyon ülkelerinde yolsuzluk trendlerinin yoğunlaşma alanlarını tespit etmek için Yolsuzluk İzleme Sistemi aracılığıyla **Yolsuzlukların Teşhisi – yolsuzlukları izleme**. İzleme, yolsuzluktan mağdur olma seviyesini, kamu idaresinden kaynaklanan yolsuzluk baskısını, kabul edilebilirliği ve yolsuzluğa karşı duyarlılığı ve yolsuzlukla mücadeleden beklentileri gösterecektir.

4. Eylem Hattı: Veriye-dayalı Politika Geliştirme ve Savunu

- Masa-başı araştırmaya ve CMS sonuçlarına dayanarak, SELDI ülkeler özelinde Yolsuzluk Değerlendirme Raporları hazırlayacaktır. Yolsuzluk Değerlendirme Raporları her ülke için bütünlüklü ve özgün bir politika dokümanı sunacaktır. Raporlardaki taslak bulgular ilgili ulusal ve bölgesel paydaşlar ile kamu ve özel perspektiflerin konsensus sağlama çerçevesinde bir araya getirilmesi amacıyla istişare edilecektir. Raporlar paydaşlardan gelen geri bildirimler göz önüne alınarak nihai hale getirilecektir. Bu, koalisyonun savunu çalışmalarına ek bir boyut oluşturmuş olacaktır.
- Daha sonra, ulusal raporlar özetlenerek **Bölgesel Yolsuzlukla Mücadele Raporu** oluşturulacaktır. Bu rapor basılacak ve tüm koalisyon ülkelerinde dağıtılacaktır. Raporun özel bir bölümünde sivil aktivizm için gerekli çevrenin geliştirilmesine yönelik önlemler ve bölgesel ve ulusal seviyede iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele alanında devlet-sivil toplum arasındaki diyalogun geliştirilmesi için yapılması gerekenler tartışılacaktır.
- Yolsuzluk Değerlendirme Raporları ve bölgesel rapor yolsuzlukla mücadelenin temel konularına, ulusal ve bölgesel ölçeklerde, kurumsal ve yasal alanlarda yolsuzlukla mücadele eksikliklerine ve gerekli önlemlere ve aşağıdaki diğer konulara odaklanacaktır:
 - Yolsuzluğun giderilmesi için uygun kurumsal ve yasal çevrenin yaratılması;
 - Sivil aktivizm için gereken çevrenin geliştirilmesine yönelik önlemlerin alınması ve iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadelede bölgesel ve ulusal ölçeklerde devlet-sivil toplum diyalogunun geliştirilmesi;
 - Yargı sistemi reformu;
 - Ekonomideki yolsuzluğun giderilmesi;
 - Yolsuzlukla mücadelede sivil kontrolün geliştirilmesi;
 - Yolsuzluğa dair toplumsal algının değişmesi;
 - Uluslararası işbirliği.

5. Eylem Hattı: Savunu ve Yaygınlaştırma

STK koalisyonu en iyi uygulamaların paylaşılmasını, politika önerilerinin sunulmasını ve bölgede yolsuzluk ve yolsuzlukla mücadele konularında farkındalığın artırılmasını hedefleyen bir dizi etkinlik organize edecektir:

- **Başlangıç Toplantısı**, Politika atölyesi ve birinci Yürütme Kurulu toplantısı nihai istişareler ve *Strateji ve Eylem Gündemi*'nin onaylanmasına yönelik olacaktır. Bir Politika Atölyesi, Eylem Gündeminin tartışıldığı ve onaylandığı bir platform olacak ve birinci Yürütme Kurulu toplantısını da içerecektir.

- **Politika ve Savunu Atölyesi** ve ikinci Yürütme Kurulu toplantısı STK'ları ve diğer paydaşları ulusal raporlarda ve bölgesel rapordaki ilk bulguları tartışmak üzere bir araya getirecektir. Tartışma en acil meselelerin tanımlanmasına odaklanacaktır. Örneğin: kamu ihaleleri ve imtiyazları, gümrük yolsuzluğu, polis yolsuzluğu, vb. Devlet-sivil toplum diyalogunun ve sivil aktivizmin geliştirilmesi için alınması gereken önlemlere ayrıca odaklanılacaktır.
- **Kapanış Konferansı/Bölgesel İyi Yönetişim ve Yolsuzlukla Mücadele Politika Forumu** inisiyatifin ilk iki yılındaki uygulamalarından kazandığı deneyimin paylaşılmasını ve gelecek dönemde yapılması gereken, yolsuzluk izleme, ortak projeler ve STK'lar, karar alıcılar ve medya arasındaki dayanışmayı ilerletme gibi faaliyetlerin tartışılmasını amaçlayacaktır. Bu etkinlik; deneyimlerin, en iyi uygulamaların paylaşılacağı; bölgesel *Yolsuzluk İzleme Sistemi*'nin uygulama sonuçlarına göre hazırlanan politika önerilerinin ve temel bulguların sunulduğu bir platform işlevi görecektir. Forum ise, savunu çalışmasının ilk iki yıldaki izleme, analiz ve savunu döngüsünün son ayağı olacak ve Bölgesel Değerlendirme Raporu'nun sonuçlarını açıklayacaktır. Paydaşlar, Eylem Gündemi'nin uygulanmasındaki ilerlemeyi değerlendirecek ve dikkat edilmesi gereken alanları saptayacaklardır.

6. Eylem Hattı: Toplumsal Farkındalık

Toplumsal farkındalık kampanyası tüm koalisyon üyeleri tarafından şu yöntemlerle uygulanacaktır:

- Paydaşlar ve medya ile yapılan bir basın konferansı ile tamamlanan etkinlikler ve medya makaleleri. Her etkinlik **bir basın konferansı ve bir basın duyurusunun** dağıtılmasını içerecektir.
- İlgili iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele konularında sanal çalışma gruplarının oluşturulması ve **"Güneydoğu Avrupa'da İyi Yönetişim" başlığı altında politika belgelerinin** hazırlanması.
- **SELDİ websitesi** aracılığıyla kamusallığın sağlanması ve güncellemelerin yapılması

7. ORGANİZASYONEL VE BİLİŞSEL YETKİNLİK

Organizasyonel Yetkinlik

SELDİ organizasyonel yetkinliğini şu şekillerde sağlar:

- Benzer değerlere sahip ve ulusal seviyede iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele alanında çalışan, 17 ortak STK'nın **kaynaklarını** bir araya getirir. Seçkin STK'ları, yerel ve taban organizasyonlarını birden içeren ortakların çeşitliliği koalisyonun diğer paydaşlar ile etkileşime geçmesini kolaylaştıracaktır.
- Üyelerinin geçmiş **ortaklık deneyimlerine** ve organizasyonel yetkinliklerine dayanır. Bulgaristan'ın Coalition 2000 isimli yolsuzlukla mücadele inisiyatifi ve Güneydoğu Avrupa Yasal Gelişim İnisiyatifi

gibi iki başarılı uygulama stratejinin dayanak noktalarıdır. STK koalisyonundaki üyelerin çoğu geçmişte iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele alanlarında beraber çalışmış ve ülkeler arası projelerin yönetiminde ve uygulamasında başarılı deneyimlere sahiptirler.

- Paydaş istişareleri ve savununu için kurumsal bir yaklaşım geliştirmek. Şu şekilde özetlenebilir:
 - Yönetişim ve yolsuzlukla mücadele alanında ayrıksı ulusal çabaların yetersiz kalması sorununa yönelik olarak **çoklu-ülkelerden oluşan faydalanıcı grup**;
 - Demokratik reform meselelerinde, özellikle de yolsuzlukla mücadele ve iyi yönetim bağlamında, kamu ve özel sektör kurumlarını bir araya getirmede **yenilikçi yaklaşım**;
 - **Yeni bölgesel kurumsal platform** – Bölgesel Yolsuzlukla Mücadele Raporu ve Bölgesel İyi Yönetişim ve Yolsuzlukla Mücadele Forumu.
- Çeşitli alanlarda uzmanların ve paydaşların desteğini, yereldeki STK ortaklardan gelen tüm uzman ekiplerin koordinasyonu ve yönetimini, şeffaflığı ve iş kalitesinin izlenmesini ve takvime uygun bir şekilde ilerlenmesini mümkün kılan **açık bir yönetim yapısı**. Önerilen yönetim yapısı ortaklar arasında karşılıklı bağımlılığa ve kendi kaynaklarını ve zamanlarını organize etme esnekliğine, aktivite takvimi çerçevesinde izin vermektedir.
- Savunu ve farkındalık için çoklu fırsatların sağlanması. Koalisyonun iki yıllık çalışma döngüsü savununu için iki büyük fırsat gözetilerek ayarlanmıştır. Girişimin dokümanları ve etkinlikleri en başta planlanan ile en sonra elde edilen arasında açık bir kayıt teşkil edecektir. Daha da önemlisi, STK ve diğer paydaşlar tarafından onaylanacakları için, devlet ve sivil toplum arasındaki karşılıklı güvenin ve anlayışın geliştirilmesine de katkı sağlayacaklardır.
- **Bölgesel seviyedeki mevcut kaynaklardan istifade etmek**. Hükümetler-arası yolsuzlukla mücadele kurumunun inisiyatife dahil edilmesi ile inisiyatif ulusal ve bölgesel kamu paydaşlarının işbirliği için zaruri bir alan oluşturulacaktır. Böylece inisiyatifin sürdürülebilirliğine ve yaygınlaştırılmasına katkı sağlanacaktır.

Bilişsel Yetkinlik

SELDİ **bilişsel yetkinliği** şu şekillerde sağlar:

- **Yolsuzluk İzleme Sistemi**'ni kullanarak bölgedeki yolsuzluk ve yolsuzlukla mücadele konusundaki ilerlemeleri analiz etmek ve böylece koalisyona güçlü ölçümler sağlayarak, ihtiyaç duyulan değişiklikler için savununu yapabilmesini ve belirli politika çözümleri hakkında farkındalık yaratabilmesini sağlamak ve yurttaşların kamu sektöründe reform sürecini etkilemelerini desteklemek. Sivil topluma, ulusal ve uluslararası karar alıcılarla birlikte, yolsuzlukla mücadeleyi izleme ve en problemlili veya müdahale gereken sektörleri saptamak için bir araç sağlamış olacaktır. Veriler sürece dahil olan organizasyonları güçlendirecektir: durumun analitik açıklamasına ve yolsuzluğun siyasi ve sivil toplumun dikkatini gerektirdiği yönündeki doğrulamaya sahip olacaklardır. Yolsuzluk teşhis raporlarının bölgesel seviyede üretilmesi STK koalisyonunun efektif bir bölgesel sivil toplum unitesi olarak potansiyelini güçlendirecektir.

- **Becerilerin çeşitliliği** ve lider kuruluş ve diğer seçkin yerel ortakların bütüncül bilgisinin kombinasyonu. Bu, iyi yönetim ve yolsuzluk alanı ile teorik, masa-başı bilgi ve pratik, saha deneyimi arasında bölgede yaşanan ciddi bilgi uçurumunu hedefleyecektir. Bu ikisinin bir araya getirilmesi, toplumsal tartışmaya ve politikaya tesir edebilmek için kuvvetli bir itki ve saygın bir anlatı yaratacaktır.
- Temel bilgileri yurttaşlar, karar-alıcılar ve medya için günlük dilde özetleyen rapor ve bildiri formatında hazırlanmış **idari, yazılı politik beyanların** üretilmesi. Yazılı beyanların bilgiyi zaman ve coğrafya arasında efektif bir şekilde depolama ve iletme konusunda, daha iyi paydaş istişareleri ve bağımsız değerlendirmeler için faydaları vardır.
- **Titiz bağımsız değerlendirme ve toplum kabulü** prosedürlerinin sağlanması. İyi Yönetim ve Yolsuzlukla Mücadele alanında bir Uzman Konsey'in toplanması inisiyatif tarafından hazırlanan bütün politika raporlarının ve bildirilerinin en yüksek dikkatle ve bağımsız değerlendirme sonucunda oluşturulmasını sağlayacaktır. Ek olarak, Eylem Gündemi ve Bölgesel Yolsuzlukla Mücadele Raporu metinleri, geliştirilen politika önerilerinde uzlaşmanın sağlanması ve toplumsal onay alabilecek durumda olması için önceden önemli paydaşlara danışılacaktır. Bu iki kalite güvencesi süreci analiz ve savunuyu için kapasitenin güçlendirilmesinde en etkili araçlar olarak tescil edilmiştir. Bunlar meşruiyeti de artırmaktadır;
- **Bölgesel yaklaşım.** Koalisyon sadece her ülkedeki temel zorlukları belirlemekle kalmayacak, aynı zamanda, daha önemli olarak, Güneydoğu Avrupa'nın kalkınması için en büyük tehdidi temsil eden sorun alanlarını da tanımlayacaktır. Ülkeler-arası karşılaştırmalar ve bölgesel perspektif güçlü öğrenme fırsatları ve ulusal seviyede yetkinlik için teşvik sağlar. Bu karşılıklı paylaşım ve yardımlaşma çerçevesi fikirlerin sürekli değişimini başlatacaktır, ağın üyeleri arasında işbirliği ruhunu güçlendirecek ve bölge için etkili ve makul politika önerileri olarak sonuçlanacaktır.

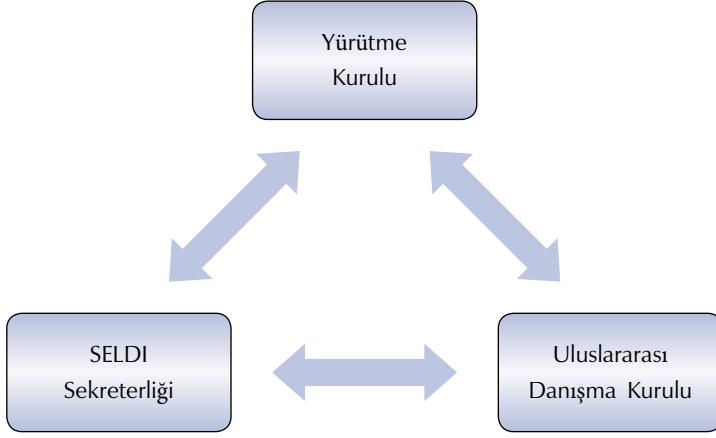
8. SELDİ YÖNETİŞİM

Önerilen iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele STK koalisyonu ilk etapta Güneydoğu Avrupa'dan 15 sivil toplum kuruluşu ve 2 destekçi ortak oluşturulmuştur. Hepsi birden 180 kişilik personele sahiptir. Ortak kuruluşlar ağ hareketlendiricileri olarak diğer paydaşlarla ve STK'larla hareket edeceklerdir. Diğer potansiyel ortaklar TACSO websitesinde tespit edilmiş ve gelecekte IPA ve diğer fonlara beraber proje hazırlama üzerinden sinerji yaratmaya çalışılacaktır.

SELDİ yönetim yapısının üç temel parçası şunlardır:

- Tüm koalisyon üyelerinden temsilcileri içeren Yürütme Kurulu. Yürütme Kurulu koalisyonun verimli bir şekilde yönetilmesini sağlamak için başat karar alma organıdır. Yılda en az bir kere toplanacaktır,
- Uluslararası Danışma Kurulu bölgesel ve uluslararası yolsuzlukla mücadele liderlerinden oluşur ve stratejik rehberlik sağlar ve tavsiye verir;

ÇİZELGE 2. SELDİ YÖNETİŞİM

- Sekreterlik, SELDİ'nin kurumsal yönetim mekanizmasından sorumludur.

Koalisyonun her üyesi, Bölgesel İyi Yönetişim ve Yolsuzlukla-Mücadele Siyasa Forumları ile neticelenecek olan ve Bölgesel Yolsuzlukla-Mücadele Raporu'nun hazırlanacağı iki-yıllık izleme ve siyasa döngüsüne dahil edilecektir. Bu iki katmanlı katılım sayesinde koalisyonun yüksek derecede şeffaf ve hesap verebilir olması sağlanacaktır. Bu, paydaşlar arası istişareler ve yurttaşların katılımı ile tamamlanacaktır.

KUTU 1. ÜLKELERDEKİ YOLSUZLUKLA MÜCADELE ALANINDA FAALİYET GÖSTEREN HÜKÜMET KURUMLARI

Ülke	Hükümet Kurumları
Arnavutluk	Department of Internal Administrative Control and Anti-corruption, Council of Ministers; Joint Investigative Units - Tirana and 6 others; High Inspectorate for Declaration and Audit of Assets
Bulgaristan	Commission for prevention and counteracting corruption; Parliamentary commission for counteracting corruption; Supreme Judicial Council's Commission for counteracting corruption; Commission for establishing of property acquired from criminal activity; Specialized prosecution office and court on corruption and organised crime
Bosna-Hersek	Department for Combating Organized Crime and Corruption, Ministry of Security; Agency for the Prevention of Corruption and Coordination of the Fight against Corruption (not yet fully operational)
Hırvatistan	National Council for the Monitoring of the Implementation of the Anti-Corruption Measures; Committee for the Monitoring of the Implementation of Anti-corruption Measures; Anti-corruption Department, Ministry of Justice; The State Attorney's; Office / Office for Prevention of Corruption and Organized Crime; National Police Office for Suppression of Corruption and Organized Crime; Court departments for dealing with corruption and organized crime cases; The State Commission for Supervision of Public Procurement Procedure; The Commission for the Prevention of Conflict of Interest
Makedonya	Public Prosecutor's Office and the Basic Public Prosecutor's Office for the Fight against Organised Crime and Corruption; State Commission for Prevention of Corruption; Anti-Corruption Unit within the Organized Crime Department of the Ministry of Interior; State Audit Office; Ministry of Justice; Cross Sector Body for Coordination of Activities in Fight Against Corruption in the Republic of Macedonia; Broadcasting Council; State Election Commission
Karadağ	Directorate for Anti-Corruption Initiative; Commission for Prevention of Conflict of Interest; Special Prosecutor for organised crime, corruption, terrorism and war crimes; Tripartite Commission for corruption and organised crime; State Audit Institution; State Election Commission (Financing of political parties); Parliamentary Committee for Anti-Corruption
Sırbistan	Anti-Corruption Agency; Anti-corruption Council; departments for corruption offences within the Police and the Public Prosecutor's Office
Kosova	Anti-Corruption Agency; European Special Representative; Kosovo anti-corruption task force; Office of the State Prosecutor
Türkiye	Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Komisyonu, Başbakanlık Teftiş Kurulu

9. DİĞER AB VE ULUSLARARASI İNİSİYATİFLERLE SİNERJİ

Eylem Planı yolsuzlukla mücadele alanında çalışan diğer AB inisiyatifleri ile sinerji yakalamayı amaçlamaktadır, bunlara örnek olarak aşağıdakiler gösterilebilir:

- ANTICORRP, FP7 Programı altında fonlanan ve sosyal bilimler tarihinin en büyük araştırma projesidir;
- DG Home, DG Justice, OLAF, FRONTEX inisiyatifleri Stokhold Programı ve Eylem Planını uygulamak üzere kurulmuşlardır; ör: "EU Group of Experts on Corruption".
- Ek sinerji Avrupa Konseyi'nin Yerel Düzeyde Yenilik ve İyi Yönetişim için Strateji dokümanı ve Avrupa Yönetişim Takdir Belgesi aracılığıyla sağlanabilir.

SELDİ, ülke ve bölge düzeyinde Yolsuzluk Değerlendirme Raporlarının hazırlanmasında istişare yapmak amacıyla AB kurumlarından irtibat kişileri belirleyecektir.

SELDİ aktivitelerine bölgede yolsuzlukla mücadele alanında önemli bir etkisi olan uluslararası ve Avrupa kurumlarını ve STK'larını dahil etmeye çalışacaktır. Bunlara örnek olarak Avrupa Komisyonu (DG enlargement, DG Home); Avrupa Konseyi; OLAF; GRECO; UNDP ve UNODC; RAI, CEI, SECI, SECEP; Transparency International; Dünya Bankası ve EBRD.

10. BEKLENEN SONUÇLAR VE ETKİLER

Strateji ve Eylem Planının aşağıdaki çıktıları ve sonuçları üretmesi beklenmektedir:

- Şeffaflık ve iyi yönetim önlemlerini izleme, analiz etme ve bunlara dair öneri geliştirmede sivil toplum kapasitesini artırma.
- Yolsuzluk izleme mekanizmaları ve eğitim materyallerinin, STK'lar ve yurttaşlar için deneyim ve bilginin sağlanması ve böylece talep edilen politika değişimi ihtiyacına istatistiki verilere ve analitik bilgilere dayanarak cevap verilebilmesini sağlamak amacıyla sağlanması.
- *Yolsuzluk İzleme Sisteminin* uygulanması ve tüm hedef ülkelerde karşılaştırmalı yolsuzluk istatistiki veri ve endekslerinin bölgesel Yolsuzluk İzleme Sistemi kullanılarak üretimi.
- Ülkeler özelinde yolsuzluk değerlendirme raporları ve Bölgesel Yolsuzlukla Mücadele Raporu, yolsuzlukla mücadele stratejileri inceleme yazıları; politika önerileri.
- STK koalisyon üyeleri arasında, inisiyatifin mali desteğini gerektirmeksizin, ortak bölgesel stajyerlik uygulamasının başlatılması. Bu, STK'lar arasındaki mevcut iletişime dayanarak oluşturulacaktır. Programın temel kavramı ağırlık içerisindeki STK'larda bir veya daha fazla ülke veya kurumda yapılabilecek ortak stajyerliğin (ücretli veya ücretsiz) önerilmesi olacaktır. Bu faaliyet başarılı olursa proje sonrasında da devam edecektir.
- Şeffaflığı, iyi yönetimi ve yolsuzluğu hedef ülkelerde siyasi gündem haline getirmek ve Kamusal Savunu ve Farkındalık Kampanyası ile toplumun yolsuzluğu tolere etme tutumunun azalması
- Hükümet kurumları sivil toplumun iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele konusunda reform süreçlerine katılımının önemini ve değerini fark edeceklerdir. Bu sonuca izleme ve araştırma yetkinliği ile stratejik savunu ile ulaşılacaktır. Hükümetler içinde çeşitlilik barındıran STK ağlarından kaynaklanan ve uluslararası kaynaklar aracılığıyla edinilen yetkinliği tanımaya ve dikkate almaya eğilimlidirler.

Faaliyetin şu **etkileri** sağlayacağı beklenmektedir:

- STK'lar için uygun metodolojinin ve eğitimin sağlanması ve böylece daha geniş bağlamda STK sektörünün ve yurttaşların iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele alanındaki taleplerini meşrulaştırma noktasında kullanabilecekleri istatistiki veri ve analitik bilgiler ile güçlendirilmesi (en az 60 STK);
- Sivil toplumun izleme, analiz ve şeffaflık ve iyi yönetim alanında gelişmiş politika raporları üretme gibi öneriler geliştirebilme kapasitesinin genişletilmesi: bir Eylem Gündemi, bir Bölgesel Yolsuzlukla Mücadele Raporu ve dokuz ulusal Yolsuzluk Değerlendirme Raporu; bunların bölgedeki hükümetler tarafından onaylanması; ve hükümetlerle en az beş özel yolsuzlukla mücadele ögesinin (yasama, tüzükler, vb.) uygulanmasında anlaşılması;
- Sanal bir iyi yönetim ve yolsuzlukla mücadele düşünce kuruluşunun bölgedeki hükümetlerin, Avrupa Komisyonu'nun ve diğer bölgesel kamu paydaşlarının sağlayacağı onay mektupları ile tanınmaları sayesinde oluşturulması;
- Hedef ülkelerin siyasi gündemlerinde yolsuzluk meselesinin yer etmesi; bölgede yolsuzluğa maruz kalınması ve yolsuzluğun tolere edilmesinin azaltılması;
- Yayın kalitesini ve medyanın konuya ilgisini artırmak; en az dört bölgesel yolsuzluk araştırma raporunun hazırlanmasına yardımcı olmak;
- Toplumun tavırlarında bir değişime ön ayak olmak ve yolsuzluğa gösterilen toleransı azaltmak, yolsuzluk baskınının ve yolsuzluk mağduriyetinin bölgedeki ortalama değerinin en az %10 oranında azalmasına katkı sağlanmak

11. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Önerilen faaliyetler yolsuzlukla mücadelenin izlenmesi ve savunma amaçları ile daha önce gerçekleştirilmiş iki başarılı inisiyatifin devamı niteliğinde olduklarından, genişletilme ve tekrarlanma ihtimalleri, yeterli miktarda fonun sağlanması durumunda, oldukça yüksektir. Faaliyet, Bulgaristan'da düzenli olarak yapılan yolsuzluk anketleri ve yıllık Yolsuzluk Değerlendirme Raporlarının (1999'dan beri yayımlanan) hazırlanmasında kullanılan metodolojiye dayanacaktır. Aynı yöntem 2001 yılında da Güneydoğu Avrupa'da kullanılmıştır. Mevcut inisiyatif, 2013 tarihli AB Yolsuzlukla Mücadele Raporu'nun pilot uygulaması olma özelliği taşıyacağından, çarpan etkisinden faydalanma ve tekrarlanma açılarından oldukça şanslıdır. AB raporunda da benzer ölçümler ve analizler kullanıldığından, bu faaliyetin sonuçlarının da bu rapora eklenebilmesi mümkün olacaktır. Ek olarak, projedeki tüm faydalanıcı ülkelerin AB'ye katılım olasılıkları mevcuttur. 2001-2002 yıllarında olduğu gibi 2013-2014 döneminde de aynı metodolojinin kullanılması sonuçların **karşılaştırılabilirliğini**, **eğilimlerin saptanmasını** ve uygulanan yolsuzlukla mücadele **politikalarının etkisinin** değerlendirilmesini mümkün kılar. Diğer bir çarpan etkisi de SELDİ'yi

yolsuzlukla mücadelenin izlenmesi için önemli bir bölgesel platform olan RAI'nın müdahil olması ile sağlanmaya çalışılacaktır.

Sonuçların etkili olabilmesi için bir dizi kanal aracılığıyla yaygınlaştırılması planlanmıştır: etkinlikler, politika raporlarının posta ile belirli yerlere gönderilmesi, SELDI websitesi, koalisyon üyelerinin websiteleri ve yaygınlaştırma ağları.

EK 1. SELDİ KURUCU ÜYELERİ

Sekreterlik

	<p>Center for the Study of Democracy, Bulgaristan, Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş</p> <p>Web sitesi: www.csd.bg</p>
---	---

SELDİ Üyeleri

	<p>Albanian Center for Economic Research (ACER), Arnavutluk, Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş</p> <p>Web sitesi: http://www.acer.org.al/</p>
	<p>House of Europe (HoE), Arnavutluk, Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş</p> <p>Web sitesi: www.houseofeurope.org</p>
	<p>Center for Investigative Reporting (CIN), Bosna Hersek, Dernek</p> <p>Web sitesi: www.cin.ba</p>
	<p>Partnership for Social Development (PSD), Hırvatistan, Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş</p> <p>Web sitesi: www.psd.hr</p>
	<p>INSTITUTI RIINVEST, Kosova, Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş</p> <p>Web sitesi: www.riinvestinstitute.org</p>

	<p>“Syri i Vizionit”, Kosova, Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş</p> <p>Web sitesi: www.syriivizionit.org</p>
	<p>Macedonian Center for International Cooperation (MCIC), Makedonya, Vakıf</p> <p>Web sitesi: www.mcims.mk</p>
	<p>Institute for Democracy ‘Societas Civilis’ Skopje (IDSCS), Makedonya, Dernek</p> <p>Web sitesi: www.idscs.org.mk</p>
	<p>Ohrid Institute for Economic Strategies and International Affairs, Makedonya, Dernek</p> <p>Web sitesi: www.oi.org.mk</p>
	<p>Center for Democratic Transition, Karadağ, Sivil toplum kuruluşu</p> <p>Web sitesi: www.cdtmn.org</p>
	<p>Institute Alternative, Karadağ, Dernek</p> <p>Web sitesi: www.institut-alternativa.org</p>
	<p>Center for Liberal-Democratic Studies (CLDS), Sırbistan, Sivil Toplum Kuruluşu</p> <p>Web sitesi: www.clds.rs</p>

	<p>Forum of Civic Action FORCA Pozega, Sırbistan, Sivil Toplum Kuruluşu</p> <p>Web sitesi: www.forca.rs</p>
	<p>Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı, Türkiye, Vakıf</p> <p>Web sitesi: www.tesev.org.tr</p>
<p>İştirakçiler</p>	
	<p>Regional Anticorruption Initiative (RAI) Secretariat, Bosna Hersek, Diplomatik statü sahibi kuruluş</p> <p>Web sitesi: www.rai-see.org</p>
	<p>Kosovo Law Institute (KLI), Kosova, Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş</p> <p>Web sitesi: http://www.kli-ks.org/</p>

EK 2. YOLSUZLUK İZLEME SİSTEMİ

SELDİ ulusal *Yolsuzluk Değerlendirme Raporları* ve Güneydoğu Avrupa için *Bölgesel Yolsuzlukla Mücadele Raporu* için gereken veriler **Yolsuzluk İzleme Sistemi metodolojisi** ile uyumlu olarak hanehalkları ile gerçekleştirilecek olan yüz-yüze mülakatlara dayalı saha çalışmaları ile elde edilecektir. Örneklem belirlenirken her ülkenin en yeni nüfus tahminleri göz önüne alınacaktır. Genel bir kural olarak, SELDI anketler için iki aşamalı, sınıflandırılmış ve tesadüfi örnekler seçecek; yerleşim türünü, coğrafi ve ekonomik bölge sınıflandırmalarını göz önüne alacaktır. Örneklem Bölgesel Yolsuzluk İzleme anketleri SELDI tarafından 2001 ve 2002 yıllarında Güneydoğu Avrupa ülkelerinde gerçekleştirildikten sonra tasarlanacaktır. Her ülke için toplam örneklem büyüklüğü 1000 kişi olacaktır. Anket metodu 2001/2002 ve 2013/2014 dönemleri arasında değişmemiş olacaktır.

Arkapan

Yolsuzluk İzleme Sistemi (CMS) 1998 yılında Center for the Study of Democracy tarafından geliştirilmiştir ve **ampirik çalışmalar ile analitik raporları** bir araya getirir. CMS'nin temel amacı bir ülkedeki yolsuzluğun kapsamı ve kamu algısının, değerlendirmelerinin ve beklentileri hakkında sonuçlara ulaşmayı mümkün kılacak bilgilerin periyodik olarak sunulmasıdır.

CMS'nin temel işlevi en önemli çıktısı olan Yolsuzluk Endeksleri ile ilgilidir. Yolsuzluk Endeksleri CMS'de yer alan anketlere dayanır ve farklı sosyal alanlarda yaşanan yolsuzlukların seviyesini değerlendiren/ölçen en önemli yolsuzluk göstergelerini özetler.

CMS 18 yaş ve üzerindeki nüfusun temsil edildiği anketlere dayanır. Kamu görüşü hakkında toplanan bilgi aşağıdaki meseleler ile ilgilidir:

- Yolsuzluğa yönelik kamusal tavır;
- Farklı yolsuzluk türlerinin tespit edilmesi;
- Yolsuzluk eylemlerine maruz kalanların kişisel deneyimleri;
- Yolsuzluğun seviyeleri ve kapsamı;
- Farklı meslek gruplarında ve kamu kurumlarında yolsuzluğun yaygınlığı;
- Yolsuzluğa dair beklentiler, vb.

Yolsuzluk Endekslerinin Teorik Temeli

Yolsuzluk endeksleri CMS'nin kantitatif anketlerinden elde edilen sonuçların özet olarak sunulduğu sentetik göstergelerden oluşan bir sistemdir. Yolsuzluk endekslerinin oluşturulmasının temel amacı bir sosyal fenomen olan yolsuzluğun çok-boyutluluğunu sentetik göstergelerden oluşan sınırlı bir kümeye indirgemektir. Böyle bir yaklaşımın avantajları şunlardır:

- Sentetik göstergeler (yolsuzluk endeksleri) sonuçların kamuya sunulmasına olanak sağlar ve böylece analizlerin daha kolay anlaşılmasını mümkün kılar;

- Sentetik göstergelerin kullanılması zaman serilerinin kurulması ve böylece değişimin analiz edilmesi ve değerlendirilmesi için bir önkoşuldur.

Yolsuzluk endekslerinin dört türü sosyal eylem unsurlarının görece basit teorik yeniden inşasına dayanır:

- Sosyal eylemin bazı önemli önkoşulları vardır: sosyal aktörlerin tavrı, içselleştirilmiş değerler ve aktörlerin kendi sosyal çevrelerini nasıl algıladıkları;
- Sosyal eylemin kendisi aktörler arasında belirli bir amaca ulaşmak için sahip oldukları kaynakları değiş tokuş yaptıkları karşılıklı bir ilişki içerisinde olduğu ön kabulünü yapar;
- Bu eylemlerin sonuçları belirli özelliklere sahiptir:
 - 1) başlangıçtaki önşartları değiştirirler veya korurlar; ve
 - 2) sosyal çevrede özel bir iz bırakırlar (değişim veya yapısal bileşenlerin muhafaza edilmesi);
- Amaçların başarılması veya başarılmaması aktörler arasında bir sonraki sosyal eylemin karakteri ve yapısı hakkında beklentiler yaratır. Bu beklentilere göre, her aktör kendi davranışsal stratejisini kurar veya değiştirir

Bu sosyal eylem modeli yolsuzluğa uygulandığında şu temel bileşenlere indirgenebilir:

TABLE 2. BASIC COMPONENTS OF CORRUPTION BEHAVIOUR

Eylem Bileşenleri	Yolsuzluk Davranışının Bileşenleri
Eylem Ön-şartları	Yolsuzluğa yönelik tavırlar Bir sosyal fenomen olarak yolsuzluğun tespit edilmesi, normative olarak kabul edilebilirliğinin değerlendirilmesi, ve meşru sosyal davranış normlarının aşılmasına dair istek derecesini içerir
Aktör etkileşimi	Yolsuzluk pratikleri Aktörlerin yolsuzluk pratikleri için yarattıkları ön-koşullar ve yolsuzluk davranışlarının gerçek uygulamaları
Action Results	Yolsuzluğun boyutunun değerlendirilmesi Kamu görevlilerinin yolsuzluğun farklı türlerine karışma seviyelerinin ölçülmesi ve yolsuzluğun davranışsal bir norma (kişisel problemleri çözmek için etkili bir sosyal araç olarak) dönüşme seviyesinin değerlendirilmesini içerir
Beklentiler	Yolsuzluk algılarının değerlendirilmesi Yolsuzlukla mücadelede toplumun kabiliyetlerinin (potansiyeli gibi) değerlendirilmesini içerir

Sosyal eylem modelinin (en basit şekilde olsa dahi) yolsuzluğa (kantitatif çalışmaların metodolojisini oluştururken) uygulanması çok sayıda kısıtlamaya tabidir. Bu nedenle, yolsuzluk davranışının çalışılmasına dayanan bu model basitleştirilmiştir. Gerçekte kullanılan gösterge kümesinin oluşturulmasındaki amaç saha çalışmasının profesyonel standartlarını muhafaza etmeyi mümkün kılan zorunlu olan asgariyi kullanmaktır.

Yolsuzluk Endekslerinin Yapısı

CMS dört tür endeks içerir:

- **Yolsuzluğa Yönelik Tavırlar**
 - Yolsuzluğun (Prensipte) Kabul Edilebilirliği: Endeks, nüfusun belirli yolsuzluk davranışlarını Parlamento üyeleri veya kamu görevlileri adına, ilkesel düzeyde kabul etme seviyesini yansıtır
 - Yolsuzluk duyarlılığı: Bu endeks para ve hediye alma veya verme gibi yolsuzluk eylemlerini uygulamak için değerler, ilkeler ve yasallık üzerine anlaşmaya varma eğilimini ölçer.
- **Yolsuzluk Pratikleri**
 - Genel Kamu üzerindeki Yolsuzluk Baskısı: Bu endeks yurttaşların maruz kaldığı kamu görevlileri ile yolsuzluk pratiklerine doğrudan veya dolaylı olarak katılma baskısını gösterir. Kamu görevlilerinin yurttaşlardan yolsuzluk davranışlarında bulunmalarına dair beklenti duydukları vakaları göz önüne alır.
 - Yolsuzluk Davranışlarına Kişisel Katılım (genel toplum): Bu endeks yurttaşların kamu görevlilerine para ve/veya hediye teklif ettikleri vakalarla ilgili kişisel itiraflarını yansıtır.
- **Yolsuzluğun Boyutu**
 - Yolsuzluğun Yaygınlığı: Bu endeks yurttaşların ülkedeki yolsuzluğun yaygınlığını değerlendirmelerini yansıtır. Belirli kamu görevlileri ve kurumları için özellikle hesaplanabilir.
 - Yolsuzluk Davranışının Pratikte Etkililiği: Bu endeks yurttaşların yolsuzluğu kişisel problemlerini çözmeye etkili bir araç olarak algılama durumunu gösterir. Yurttaşların kendi sorunlarını başarıyla çözmek için para ve/veya hediye önerme ihtimallerine dayanır.
- **Gelecek Yolsuzluğa dair Beklentiler:** Bu endeks ülkede yolsuzluğun giderilmesi için toplumun kapasitesi hakkında toplumun genelinin beklentilerini yansıtır.

Yolsuzluk Endekslerinin Yorumlanması

Yolsuzluk çeşitli tanımlamaları olan, karmaşık ve çok-boyutlu bir fenomendir. CMS tarafından benimsenen operasyonel tanımlamaya göre gücün (ekonomik, politik ve idari) bir kişi veya grubun çıkarı için ve diğer kişi veya belirli grupların veya tüm toplumun zararına rağmen suistimal edilmesidir. Bu geniş tanımlama, fenomenin kendi karakterinden ve yolsuzluğa karşı ulusal ve uluslararası seviyede geliştirilen yaygın inisiyatiflerden (yurttaşlar veya hükümetler tarafından) kaynaklanmaktadır.

Yolsuzluğun yeniden üretilmesi dört gerekli bileşenin varlığını gerektirir: 1) devlet/kamu görevlileri; 2) takdir yetkisi; 3) kamusal yetkinin suistimal edilmesi; ve 4) memurlar için özel kazanç. Bu bileşenlerin gösterdiklerine dayanan, farklı yolsuzluk formları, seviyeleri, alanları ve mekanizmaları mevcuttur.

Yolsuzluk kendisini bir yanda kamu sektörü, diğer yanda yurttaşlar ve özel sektör arasındaki etkileşimde gösterir. Yolsuzluğun iki temel türü vardır:

- Büyük yolsuzluk (genellikle “politik” olarak tarif edilir) yüksek devlet memurlarını, politikacıları ve iş insanlarını kapsar ve önemli kaynakların dağıtımını ifade eder; ve
- Küçük yolsuzluk, çoğunlukla düşük seviyeli kamu görevlilerini kapsar ve bunların yurttaşlar ve küçük ve orta büyüklükteki iş grupları ile günlük düzeyde etkileşimine işaret eder. Bu ikinci tür oldukça yaygındır ve küçük ödemeler ve/veya iltimas ve hediye sağlama sistemi ile ilişkilidir.

Yolsuzluk davranışının özel amacını akılda tutarsak, iki özel yolsuzluk vakasının düşünülmesi gerekir:

- Birincisi, memurun belirli bir yasal hizmeti sağlama mecburiyetinde olduğu ve yetkinin özel kazanç için suistimal edildiği vakalardır. “Rüşvet vermek” olarak bilinen bu tür yolsuzluk hizmetlerin daha hızlı ve kestirme şekilde sağlanmasını ve sorunların daha güvenli şekilde çözülmesini sağlar.
- İkinci vaka bir memur, vatandaşın (iş insanının) hizmetler/hakların sağlanması hususunda yasal zorunluluğu olmadığı duruma veya hizmetin kendisinin doğrudan yasanın ihlali anlamına geldiği duruma işaret eder.

Ekonomik perspektiften bakıldığında, yolsuzluk yapılması pazarın klasik ilkeleri olan arz ve talebi takip eder: daha büyük talep ve memurun daha fazla yasal yetkisi olması durumu yolsuzluğu tetikleyen bir çevre oluşturur. Rüşvetin değeri beklenen kazanç ve fayda ile ilgilidir. Bu bakımdan, yolsuzluk ekonomik işlemlerin iki taraf için de faydalı olduğu bir durumdur. Ancak, bu işlemler rekabet kurallarını ve yasal düzenlemeleri ortadan kaldırır ve böylece pazar ilkelerini ve verimli ekonomik eylem ve karar alma kriterlerini geçersiz kılar.

Yolsuzluğun negatif bir sosyal fenomen olarak tanımlanması, CMS içerisindeki göstergelerin yorumlanması noktasında çeşitli varsayımlar yapılmasını mümkün kılar:

- İdeal toplum durumunda (pratikte yolsuzluğun olmaması), yolsuzluk tavırları minimal değer taşır: ör. Yurttaşlar yolsuzluk davranışını ahlaken kabul etmez ve kendi etik anlayışları ile uyumsuz olarak görürler. Yolsuzluk davranışının yoğunluğu da minimal olmalıdır ve yolsuzluk davranışı etkili bir problem çözme yöntemi olarak düşük seviyelerde olmalıdır.
- Yolsuzluk davranışının belirli bir seviyeye kadar tolere edilmesinin bir takım sonuçları olacağını kabul etmek mantıklı olacaktır:
 - Birincisi, tolere etmenin seviyesi yükseldikçe anlaşmaya hazır olma ihtimali de yükselecektir.
 - İkincisi, yolsuzluk faaliyetlerinin sıklığı toleransın seviyesini de artıracaktır (sosyal uyumun “doğal yoğunluğundan” ötürü).
 - Üçüncüsü, yolsuzluk davranışının yoğunluğunun münferit vakalar seviyesini aşması durumlarında, yolsuzluğun yaygın olma durumu pratiklerin yoğun olması durumunun önüne geçecektir (bir tek “rüşvet alma” vakası bir görevlinin “yolsuzluk yapmış” birisi olarak kabul edilmesi için yeterli olacaktır).

- o Dördüncüsü, yolsuzluk davranışlarının münferit vakalar olma durumunun ötesine geçmesi yolsuzluğun sosyal çevrenin doğal bir bileşeni olarak algılanmasını üretecektir. Algının kesin ve yaygın olması ihtimali yaptırım mekanizmalarının sınırlı bir şekilde uygulanıyor olması ile artacaktır.

CMS'nin oluşturulması için en temel teorik varsayımlardan bir tanesi **yolsuzluk dinamiklerinin izlenmesinin**, ilk durumda ve mevcut değerlerin analiz edilmesine nazaran, bazı boyutlarda daha önemli olduğudur. Çünkü yolsuzluk toplum için bir sorun olarak tanımlanır ve ağırlığının değerlendirilmesi önemlidir. Ancak, yolsuzluk dinamiklerinin bilinmesi daha önemlidir: ör. Yolsuzluk başlangıç durumuna göre ister pozitif ister negatif yönde evriliyor olsun.

Yolsuzluk endeksleri yolsuzluğun boyutu ve yönlerine dair tahminleri yurttaşların ve kamu görevlilerinin değerlendirmelerini temel alarak sağlar. Bu değerlendirmeler pratik davranışları ve sosyal çevrelerini nasıl algıladıkları için bir başlangıç noktasıdır. Yolsuzluk endeksleri yolsuzluk pratiklerinin tam seviyesine ilişkin doğrudan sonuçlara varılmasında bir temel olamaz.

Yolsuzluk pratiklerine kişisel müdahil olma endeksi ankete katılanların anonim ifadelerine dayanır, "yolsuzluğa karışma seviyesini" göstermeye en çok yaklaşıp. Aynı zamanda, bir dereceye kadar, yolsuzluğun yasal özellikleri (ki iki taraf da yasaları çiğner) bu endeksi **yolsuzluğa karışmanın gerçek seviyesini** ölçen birkaç gerçek ölçüden bir tanesi yapar. Güneydoğu Avrupa bölgesindeki yargı kurumlarınca sağlanan verilere kıyasla, ampirik araştırmanın kesinlik seviyesi yolsuzluğun gerçeklerinin aslında daha çok olduğunu tahmin eder.

Yolsuzluk Endekslerinde Hesaplama Yöntemi

Yolsuzluk endekslerini oluşturmak için kullanılan metod aşağıdaki aşamaları içerir:

1. Bir göstergenin her değeri için anket sorularından elde edilen bir kademe (0-3 arasında değişen) belirlenir
2. Her kademe ankete verilen cevapların ("fikri yok" ve "cevap yok" kategorileri hariç) yüzde ağırlığı ile ölçülür
3. Göstergenin değeri kademe ağırlıklarının toplamı olarak ölçülür.
4. Her yolsuzluk endeksi çeşitli göstergelerin değerlerini özetler ve istatistik olarak normalleştirilmiş bir formda sunulur (0-yolsuzluk yok; 10-maksimum yolsuzluk)

Örnek: Yolsuzluğun yaygınlığı endeksi aşağıdaki soruyu temel alır:

ÇİZELGE 3. ACCORDING TO YOU HOW WIDESPREAD IS CORRUPTION IN THIS COUNTRY? (ONE ANSWER ONLY)

	Kademe	Geçerlilik yüzdesi
1 Neredeyse tüm devlet memurları	3	19 %
2 Devlet memurlarının çoğu	2	42 %
3 Sadece bazı devlet memurları	1	38 %
4 Hiçbir devlet memuru	0	1 %
9 Cevap yok	-	-

$$I = 3 \times 0.19 + 2 \times 0.42 + 1 \times 0.38 + 0 \times 0.01 = 1.79$$

Endeksin değeri 0 ile 3 arasında değişir. Değer 3'e yaklaştıkça, yolsuzluk daha yaygın hale gelir (ankete katılanların değerlendirmelerine göre).

Toplu endeksler oluşturmak için, tekil endekslerin değerleri 0 ile 10 arasında bir değer alacak şekilde ayarlanarak normalleştirilir. Normalleştirilen değerler toplanır. Örneğin, yolsuzluk yaygınlığı endeksi ulaşılan değer (1.79) maksimum değere (3.00) bölünmesi ve normalleştirilmiş değere (0.60) ulaşılır. Bu değer 0 ile 10 arasında değişen skalaya uygun olacak şekilde yeniden hesaplanır.